

ATTITYDER, VÄRDERINGAR, LIVSSTIL OCH FÖRÄNDRING

Sociolog
Tuula Eriksson
tuula.eriksson@slu.se

KOMPONENTER SOM DELVIS HÄNGER SAMMAN

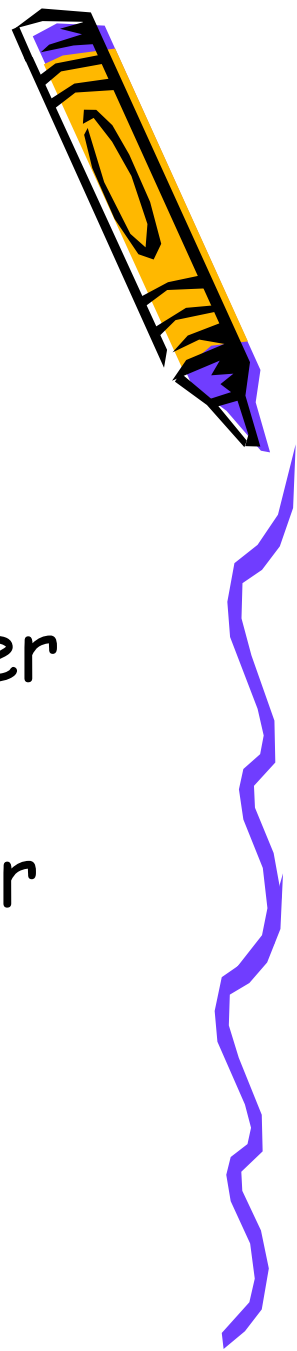

- Attityder
- Värderingar
- Kultur
- Identitet
- Livstil
- (statiskt - föränderligt)

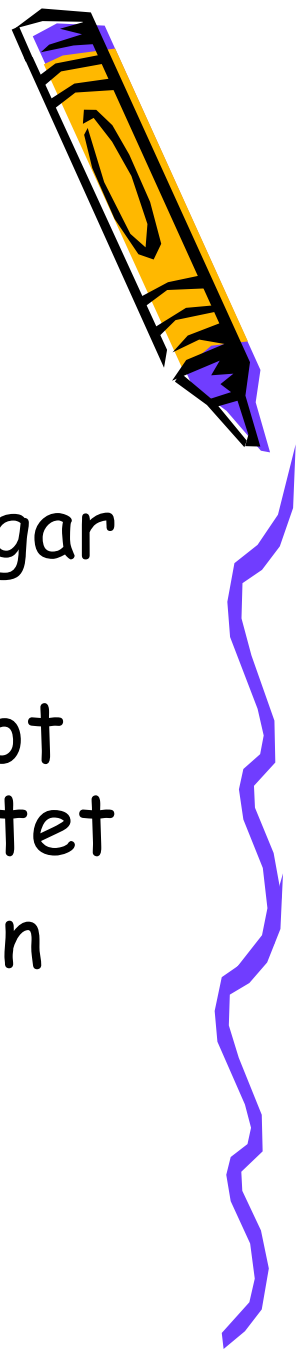

ATTITYDER

- Ett mer eller mindre varaktigt mönster i en persons sätt att orientera sig i en viss situation eller gentemot ett objekt.
- Attityderna påverkar handling eller handlingsberedskap

ATTITYDEN består av tre komponenter...

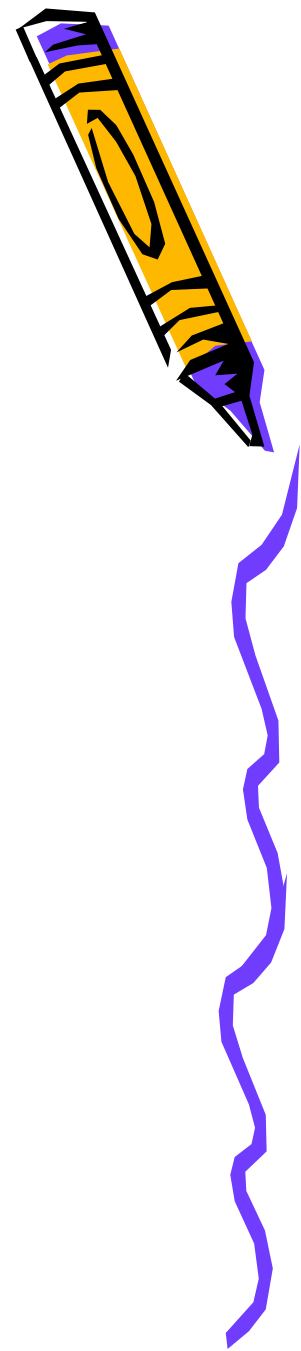

- Innefattar en *kognitiv* komponent (baserat på individens föreställningar och värderingar)
- *Känslomässiga* orientering gentemot företeelsen, händelsen eller objektet
- *Handlingsberedskap* (i en viss given situation eller ett sammanhang)

ATTITYDKOMPONENTER

- RÖRLIGHET (FÖRÄNDERLIGHET)
- KOMPLEXITET (OLIKA NIVÅER/DIMENSIONER)
- RIKTNING (I EN SKALA FRÅN POSITIVT TILL NEGATIVT)
- RELATIVITET (KONTEXTBEROENDE)
- FÖRVÄNTAT UTFALL

FÖRÄNDRINGSGRUNDER

- Materiell och/eller social grund
- Frivillig eller nödvändig grund
- Kvantitativ eller kvalitativ art
- Motiv (varför, för vems bästa)
- Tids aspekt (kort respektive lång sikt)
- Prognos och förväntat utfall av förändringen

VÄRDERINGAR

- SKATTNING ELLER TILLSKRIVNING AV NÅGOTS VÄRDE (i värdeteoretisk mening)
- OLIKA VÄRDEN: sociala, symboliska, ekonomiska, kulturella, moraliska, estetiska, tekniska etc
- NIVÅER; individuella - gemensamma (beroende av grupptillhörighet/er)
- UPPSTÅR: i små och stora sociala system och strukturer

KULTUR

- Nationell
- Grupptillhörighet (socioekonomiskt, politiskt, med tanke på etnicitet, ideologi etc)
- Ytkultur - djupkultur (Hall 1976, Beyond Culture)
- Djupkulturen finns i tankar och värderingar - ytkulturen finns i det verbala meddelandet

EXEMPEL

- Olika kulturers syn på relationen människa natur;
- "Allt är sammanbundet. Vad som drabbar jorden drabbar också jordens innevånare. Människan har inte vävt livets väv, hon är endast en tråd i denna väv. Vad vi gör mot väven, gör vi också mot oss själva"

LIVSSTIL

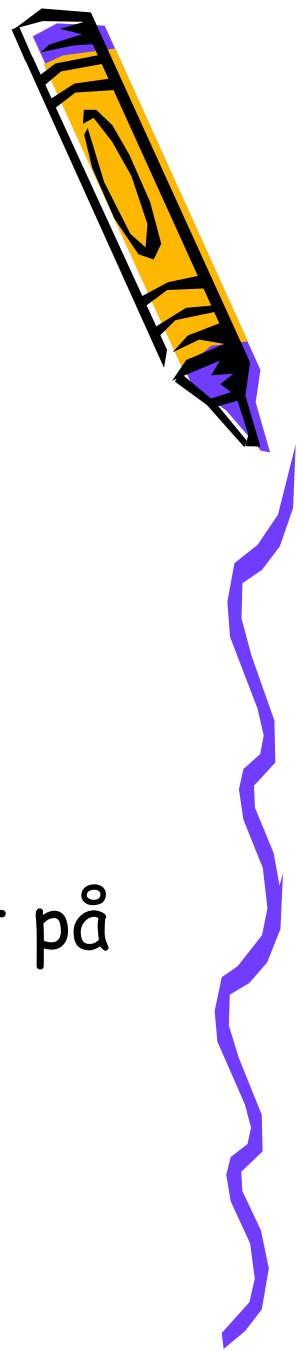

- Avser ofta en uppsättning av handlingsmönster för olika beteenden och handlingar som ingår i individens olika livssfärer (manifesta, relativa och föränderliga handlingsmönster)
- Skapas av en mängd faktorer på individ, grupp och samhällsnivå

Vad menas med livsstil?

- Kulturellt t ex baserat på den västerländska livstilen
- Positionellt bestämda av t ex livsstilen baserat på yrke eller socialgruppstillhörighet
- Individuellt bestämda livsstilen baserat på t ex attityder och värderingar

IDENTITET

- KÄNNETECKEN
- SIGNUM
- EGENSKAPER

- Faktiska, förvärvade, tillskrivna

FÖRÄNDRINGAR

- Attityder
- Värderingar
- livsstil
- Identitet
- Kultur

FÖRÄNDRINGAR

- ÖVER TID
(VÄRDEFÖRSKJUTNINGAR)
- PGA HÄNDELSER
- PGA ALLMÄNA TENDENSER PÅ
SAMHÄLLSNIVÅ
- MODEN, TRENDER ETC

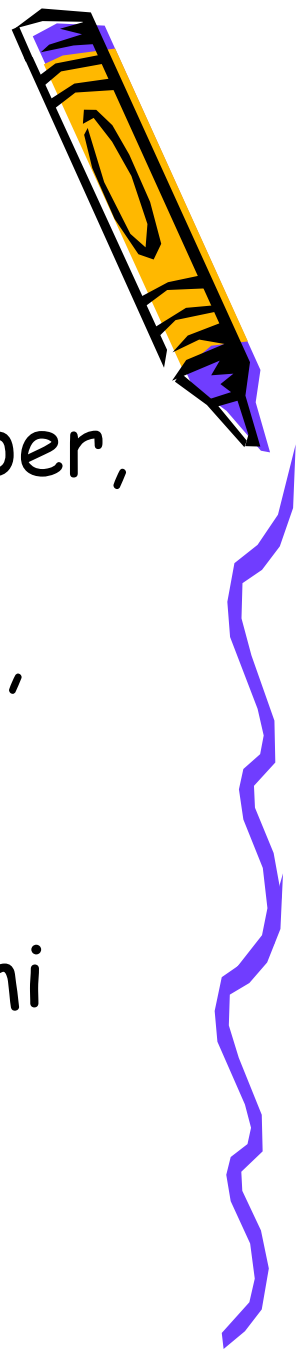

- Nivåer av förändring:
- Medvetenhet - omedvetenhet
- Samhällsnivå, gruppnivå, individnivå
- Långsamma - snabba
- Värdering och handling går inte alltid "hand i hand"

Hinder på individuell och samhällelig nivå

- Individuell: erfarenheter, kunskaper, värderingar, attityder, motivation, känslor, förväntningar, ekonomiskt, vanor
- Samhällelig: historia, praxis, traditioner, värden, regler, ekonomi

Olika attityder och värderingar beroende av...

- Kön
- Ålder
- Socialgrupp/utbildning
- Politisk/ideologisk grupptillhörighet
- Kunskap/erfarenheter
- Levnadsvillkor
- Livsstil
- Påverkansmöjligheter

Målsättningar för förändring bör vara av

- Positiv art (på någon eller flera nivåer)
- Förståeliga
- Motiverande
- Praktiska
- Realistiska/genomförbara
- Mätbara/synliga

VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR

- TRO (ENGAGEMANG)
- VETA (KUNSKAP)
- VILJA (MOTIVATION)
- KUNNA (MÖJLIGT)
- GÖRA (HANDLING)
- RESULTAT AV HANDLING

Viktiga faktorer för engagemang

- Resultat (för individens eller det gemensammas bästa)
- Kort eller lång sikt
- Olika typer av vinster (socialt, ekonomiskt)
- SWOT

Resultatet är även beroende av

- Faktisk och upplevd möjlighet till makt och inflytande
- Tidigare erfarenheter eller uppfattningar rörande "makten"
- Kanaler och tillgänglighet (som underlättar respektive försvårar möjligheterna att påverka)

(Maktutredningen)

Bedömningsscenarion och handlingsutlösare

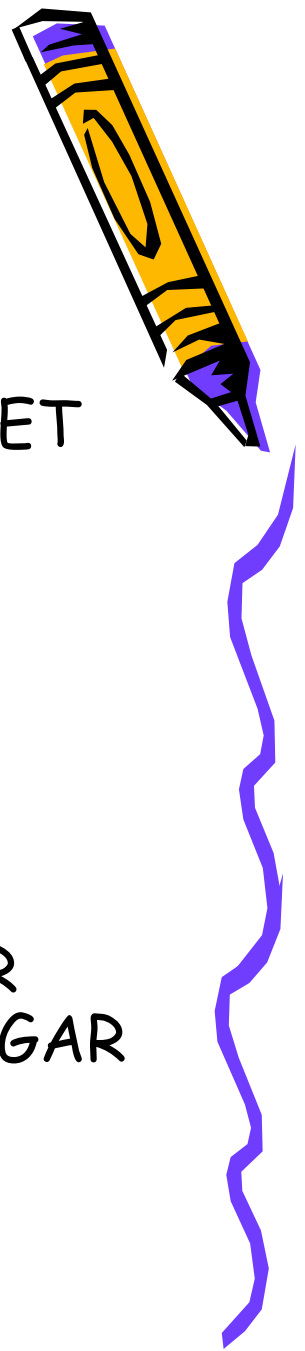

- AKUT SITUATION
- HOTANDE SITUATION
- KRYPANDE SITUATION
- ICKE PÅTAGLIG SITUATION

- ICKE TROVÄRDIG
- ICKE REALISTISK
- TROVÄRDIG MEN...
- TROVÄRDIG/KRÄVER HANDLING

VÄRDERINGSFÖR- SKJUTNINGAR BEROENDE AV...

- TRENDER OCH UTVECKLINGAR I SAMHÄLLET
- ENSTAKA ELLER ÅTERKOMMANDE HÄNDELSE AV PÅVERKANDE ART
- SPRÅKBRUK OCH KOMMUNIKATIONSSTRUKTURER
- ÅTERKOMMANDE BUDSKAP VIA OLIKA KANALER
- GRUPPTRYCK OCH/ELLER ANDRA FAKTORER SOM LEDER TILL FÖRÄNDRADE VÄRDERINGAR

UTMANINGAR

- ATT SYNLIÖÖRA PROBLEM OCH KONSEKVENSER
- ATT KOMMUNICERA MED OLIKA GRUPPER PÅ ETT FRAMGÅNGSRIKT SÄTT (GRUPPER MED OLIKA FÖRHÄLLNINGSSÄTT OCH ATTITYDER TILL FÖRÄNDRING)
- ATT SKAPA MOTIVATION SOM LEDER TILL VILJA ATT FÖRÄNDRÄ
- ATT SKAPA TILLIT OCH FÖRTROENDE
- ATT SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FÖRÄNDRING (I TEORI OCH PRAKTIK)
- ATT STIMULERA TILL FAKTISKA OCH SYNLIÖA FÖRÄNDRINGAR
- ATT STIMULERA TILL VARAKTIGA FÖRÄNDRINGAR
- ATT STIMULERA TILL NYA FRAMKOMLIGA VÄGAR OCH LÖSNINGAR
- ATT SYNLIÖGÖRA RESULTATEN AV FÖRÄNDRINGEN
- ATT HA EN UTHÄLLIG STRATEGI FÖR FÖRÄNDRINGSPROCESSEN

MEN HUR GÖR VI...

? ? ? ?

